

MORGONBRIS

N:r 1. Arbeterskornas tidning. — Utgiven av Kvinnornas Fackförbund. Febr. 1908.

Samvetsäktenskap och "fri kärlek".

Då en mindre sentimental uppfattning angående samlivet mellan man och kvinna börjat göra sig gällande torde det vara befogat, att ägna någon av de riktningar på området, som för närvarande sträva till erkännande och tillämpning en kortfattad behandling.

En stor del människor stryka samvetsäktenskap och »fri» kärlek över samma kam, menande det vara samma sak; men intet kan vara oriktigare än detta, såvida man räknar med de allmänna begreppen. De känneteckna nämligen *helt motsatta begrepp om äktenskap, moral och kärlek, ävenledes måste de medföra helt olika konsekvenser för individen och samhället.*

Samvetsäktenskapet innebär intet angrepp på äktenskapet; endast angriper den nuvarande äktenskapslagen — »giftermålsbalken» — som varje tidsenlig människa bör reagera emot därför att den står under tidsandans nivå. Samvetsäktenskapets uppgift bör vara, att grunda varje äktenskaplig förbindelse på den enda riktiga, kärleken.

Samvetsäktenskapet bör därför omfattas med största intresse av alla framsynta arbetare, därför att det är ett medel i folkets

andliga och moraliska frigörelsesträvan. Enligt min åsikt bör det betraktas mindre som ett vapen mot kristendom och statskyrka och mera som ett medel, var med mån kan komma till livs det legi-

tima äktenskapet, som icke erkänner makarnes inbördes likställighet, och fråntager kvinnan medborgerliga och samhälleliga rättigheter. En intelligent man bör därför reagera emot det legitima äktenskapet och en intelligent kvinna, som håller sitt köns intressen i helgd bör söka få till stånd förhållanden, där kvinnans intressen lämnas okränkta.

Avsikten med samvetsäktenskapet bör icke vara att göra detta till *forum* för allt vad äktenskapheter, ty säkerligen finnes inga förutsättningar för en endast på moral och hedersbegrepp byggd äktenskapsform. Samvetsäktenskapets uppgift bör därför i första hand vara, att framtvinga en reformering av äktenskapslagen, göra äktenskapet oberoende av kyrkan, lämna kvinnan samma rättigheter som mannen, medgiva skilsmässa utan att någon av makarne måste vara beslagen med grövre brott, samt då en av dem *vill* det. Men så länge kapitalismen regerar samhället bör hänsyn tagas till kvinnans och barnens framtida bärgning i största möjliga utsträckning.

Att det skulle vara möjligt eller önskvärt att samvetsäktenskapet blir den förhärskande äktenskapsformen torde vara svårt att avgöra, så länge ett värn för kvinnan och barnen icke på lämpligt sätt kan åstadkommas, och f. n. är kvinnans krav på »någon säkerhet»

BONDHUSTRUN

af svenska bildbuggarinnan RUTH MILLES.

ganska befogade; samvetslösheten bland männen berättigar henne att kräva skydd, ty allt för många falla ständigt offer för sin godtrogenhet, att blint förlita sig på givna försäkningar. Men om en rask opinion mot det legitima äktenskapet iscensattes och önskat resultat åstadkoms, då skulle, som Ellen Key säger, "de maktägande i de fria förbindelserna se en fara för det bestående" och skynda att lagstifta. Och man skulle då nödgas ta hänsyn till folkets önskemål av fruktan för att även den nya lagen skulle kringgås.

Den "fria" kärleken skiljer sig från samvetsäktenskapet huvudsakligast därigenom, att den reagerar mot allt vad äktenskap heter. En del yngre element plädera hänsynslöst för "fri" kärlek, emedan de finna samvetsäktenskapet kränkande för deras utomordentliga frihetsträngtan! Man fordrar friheten oinskränkt, utan hänsyn till andra individer och samhället.

Tillämpad allmänt eller i större utsträckning skulle den fria kärleken medföra samhällets moraliska undergång; den skulle döda allt ideellt och skapa en krass egoism över umgänget mellan man och kvinna, som endast av de erotiska drifterna skulle dragas till varandra. Den skulle även medföra ett virrvarr av handlingar och konsekvenser, som störande, ja förintande skulle inverka på de egendomslösa massornas uppmarsch mot de orättvisa ekonomiska förhållanden.

Den "fria" kärleken betyder de erotiska lidelsernas fullständiga lössläpande. Den har därför intet med kärlek att skaffa; utan är just motsatsen till kärlek. Det betyder könsdriftens tillfredsställande, ingenting annat.

De människor, som på fullt allvar agitera därför kunna därför med skäl sägas vara moralisk indifferentia — eller ock betrakta de kvinnan som ett väsen, som ständigt bör stå till mannens förfogande, men själv uppehålla sig och själv dragas med följderna. Annorledes kan man icke förstå propagandan för den fria kärleken.

Men nu är förhållandet så, att denna agitation i de flesta fall är avsiktligt bedrägeri, ty t. o. m. deras förespråkare ha i regeln samma åtrå till äktenskapet som annat folk, och icke sällan ser man dem gå till prästen med den flicka de verkligen tycka om!

Den fria kärleken måste på det eftertryckligaste skiljas från samvetsäktenskapet; att man i allmänhet icke gör detta, gör att motståndarna lyckas klästa ett omoraliskt sken över samvetsäktenskapet, och reaktion och prästvalde bibehåller sitt välde över människor, som i annat fall äro fördomsfria och sunt tänkande. Detta är så mycket mera olyckligt, som de element, som föra den fria kärlekens talan, besitta vissa imponerande talanger, varigenom deras idéer om kärleken ofta får ett sken av att vara socialismens.

Vad man med denna propaganda uträttar under frihetens mask blir i själva verket en propaganda för slaveriet. Kvinnans ställning skulle bli ohyggligt riskabel; ty liksom mannen efter behag och för dagen skulle avgöra med vem..., likaväl skulle detta vara förbehållet kvinnan. Men var ta fadern? — och vem skulle dra försorg om barnet och den födande modern? Tror verkligheten någon, att männen ädelmodigt skulle infinna sig för att fullgöra sina plikter vid de kritiska tillfällena? — Säkerligen skulle de utebli, och för övrigt — vilken skulle ikläda sig faderskapet?

Jag har varit i tillfälle att iakttaga ett par fall, där flickor låtit locka sig med vackert prat om "fördomsfrihet" m. m. och kastat alla betänkligheter över bord. Men då de blevo såsom männen önskade sig, då ville man icke ens tala till dem på gatan; och då de blevo mödrar åt faderlösa barn, räckte ingen av männen, som umgäts med dem, en hjälpsam hand. Dessa fortsätta sin propaganda bland andra flickor, antagligen, om de lyckas, för att lämna även dessa att själva bära följderna, och slingrande sig fegt undan med att "icke varit ensam om e't".

Den fria kärleken blir under sin tillämpning något ruskigt och rått, ett riktigt hundliv, ett medel för mannen att under oinskränkt frihet sänka kvinnan i eländets tyranni. I vår tid och under de förhållanden arbetarklassen — och icke minst dess kvinnor — kämpa sin hårda strid för tillvaron, begår den, som bedriver propaganda för den "fria" kärleken, en alltigenom brottslig och ansvarslös handling, ty arbetarklassen har behov av all den moraliska kraft, den förmår tillägna sig. Den har intet att undvara av den varan.

—n.

Litteratur.

EN MOR. Av Maxim Gorki.

Wahlström & Widstrands förlag: Maxim Gorki: "En mor". Roman i 2 delar. Bemyndigad översättning från ryskan av Valborg Hedberg.

Gorkis senaste bok är utan tvivel ett av hans mest betydande arbeten, både vad motivval och utförande beträffar. Händelserna tilldragat sig i våra dagars Ryssland, tsarismens och den nära nog permanenta revolutionens land. Det är en bok om våra partikamrater där borta, deras kamp för att föra ut socialismens idéer och göra dem förstådda och fruktbringande, en kamp som föres med den mest brinnande entusiasm, för vilken motstånd och faror endast äro olja på elden. Hos dessa revolutionärer är sinnet ungt och skälvannde av idéer, som ännu ej hunnit stelnat i dogmer eller avtrubbats i kompromisser, och Ryssland hägrar i denna bok som de rika framtidslöftenas land.

Samma värliga oro och hopp och se-gervissa tro, som besjalar bokens i maj-demonstranter, är det, som här uppe alla dessa revolutionärer, och hur olika dessa än äro inhördes, misströ-tans förgrända drag här ingen.

Men allt detta, den gryende revolutionen och dess banerföräres segrar och nederlag, bildar endast ramen kring ett livsöde, stort, enkelt och gripande och typiskt för tider av revolution och nydaning. Sådana orosfyllda tider förmå ofta höja en helt vanlig människa upp över hennes förra nivå och skapa en hjälte och martyr av en i fredstid vardaglig människa. I brytningstider, politiska eller sociala, tvingas själarna att välja mellan "för eller emot": för andligt och materiellt förtryck eller emot? Ingen kan förhålla sig neutral till den frågan, när det gäller.

Liksom i Tor Hedbergs "Johan Ulfstjärna" en faders öde upprättas genom sonen och de nya idéerna, så sker detsamma med en moder i Gorkis bok. Ett liv, grått och tomt och glädjelöst mer än de flestas, får sin mening genom sin storstilade avslutning. En levnadsafton med några strålar sol efter en lång och mulen dag.

Själva förloppet är i korthet detta: Modern, Vlasova, framlever sitt enformiga liv i den lilla byn med fabriken, där mannen arbetar. Suppgillen och slagsmål äro de enda "förströelserna" i detta samhälle, där det andliga mörkret ligger som en tung mara över befolkningen. En ständig fruktan för den druckne mannens hugg och slag fyller Vlasovas liv, tills mannen dör, och sonen, Pavel, blir moderns stöd. Till en början synes han komma att leva samma förnedrande trälattillvaro som fadern. Men då nå honom de socialistiska lärorna, och de verka hans andliga befrielse. Endast småningom inviges modern i hans nya intressen, för vilka hon i början naturligt nog ställer sig tveksam och spörjande. Men allt eftersom hon får upp ögonen för det stora och världsbefriande i socialismens idéer, får lära känna dess målsmän, Pavels partikamrater, på nära håll, ryckes hon med, vaknar hennes tanke- och känsloliv. Med spänning följer man hennes andliga påttfödeise och växt, tills hon står där som en av de ivrigaste i kampen mot våldet och en värdig mor till sonen, den unge, intelligente arbetarledaren. Hennes sista handling, då gendarmerna gripa henne för att måhända föra henne till Sibirien, dit sonen redan är på väg, är den kamplystna revolutionärens: för den omgivande mängden strör hon ut sonens försvarstal, som på samma gång innefattar revolutionärernas program.

Kring dessa tvenne huvudfigurer, modern som en personifikation av människokärleken, och sonen, mörk, allvarlig och sträng, typen för den intelligente ryske arbetaren — kring dessa bägge röra sig en hel mängd gestalter, levandegjorda av Gorkis ypperliga människoskildring. Här möta

oss utmärkta typer för den ryska intelligensen, såsom Sofja och Saschenka, Pavels trolovade, aristokrater, som av sin omutliga rättskärlek tvungits att omfatta saken, vidare födda demokrater, såsom den hätske Vjasofschschikof, tjuvens son, och lillyssten Andrej, så finkänsligt och älskvärdt tecknad med sin ljusa optimism och bergfasta tro på ett jordiskt idealtillstånd. En av de bäst tecknade är också Rybin, den typiske ryske bonden, internationell dock i sitt ingrodade bondehat till allt vad herremän heter, ett hat, som tar sig det vanliga uttrycket av misstroende till dem, som lämnat en bekymmersfri tillvaro för att göra folkets sak till sin egen. Av de endast flyktigt skymtande bifigurerna är det isynnerhet en, som etsar sig in i minnet, Tatjana, bondhustrun, som av de vidriga yttre omständigheterna berövats sina bägge barn och möjligheten att föda flera.

Då Vlasova lämnar denna kvinna och hennes man efter att ha utlämnat förbjuden litteratur, gör hon för sig själv den reflexionen, "att denne bonde nu skulle börja arbeta försiktigt, ljudlöst och outtröttligt som en mullvad. Och alltid skulle bredvid honom ljuda hustruns missnöjda stämma, lysa den torra, brännande glansen i hennes ögon och, så länge hon levde, aldrig hos henne dö moderns hämndgiriga saknad efter de barn, hon förlorat..."

Man känner vid läsningen av dessa ord, att när Rysslands alla miljoner en gång vakna, då är tsarväldets fall nära.

Margit Ström.

Agitationen bland kvinnorna.

Fru *Kata Dalström* började sin Norrlandsresa den 21 jan. i Gellivara och hade ett präktigt möte, fullt hus samt bildade en kvinnoklubb på 53 medlemmar. Hon skriver att kvinnorna voro mycket intresserade. Den 22 var det Malmbergets tur, även där utmärkt möte och klubben erhöi nya medlemmar. Den 23 var fru D. i Nautanen, och bildade klubb. Mötet var fulltaligt besökt och stämningen den bästa. De äro mycket vakna i Nautanen, skriver Kata.

I Koskullskulle var möte den 24 jan. och en kvinnoklubb bildades, den 25 i Kiruna stort möte, med omkring 600 personer, den 26 åter möte i Kiruna för kommunen, den 27 kvinnomöte i Murjek, två föredrag, den 28 storslaget möte i Boden med omkring 6- å 700 personer om kvinnans politiska rösträtt, den 29 till Luleå utmärkt möte, fullt hus.

Fru D. fortsätter sedan till Piteå, Vännäs, Umeå, Örnsköldsvik, Sollefteå, Kramfors, Frånö med omnejd, Hernösand, Bispgården, Ragunda, Alby, Östersund, Hjerpen och Storlien.

Även Riksgränsen får sitt kvinnomöte, men på grund av omkastning i resplanen kommer det något senare än förut bestämts.

Det är en ytterst ansträngande resa med långa milsvida sträckor, dels med järnväg och dels med skjuts. Man får vara så hårdad som fru Kata för att ge sig ut på agitation i högan nord i många graders köld. Men det behöfs upplysningsarbete bland kvinnorna. På alla möten ha utskottets resolution antagits.

Fröken *Hilma Hofstedt* från Göteborg börjar den 1 febr. en agitationsturné med början den 1 t. o. m. 8 å platser kring Göteborg och fortsätter sedan:

- Febr. 9. Vansbro.
- » 10. Nyhammar.
- » 11. Ludvika.
- » 12. Smedjebacken.
- » 13. Söderbärke.
- » 14. Fagersta—Västanfors.
- » 15. Skinnskatteberg.
- » 16. Engelsberg.
- » 17. Ramnäs.
- » 18. Skultuna.
- » 19. Surahammar.
- » 20. Hallstahammar.
- » 21. Köping.
- » 22. Kolsva.
- » 23. Lindsberg.
- » 24. Guldsmedshyttan.
- » 25. Ramsberg.
- » 26. Kopparberg—Bångbro.
- » 27. Bergslags—Hörken.
- » 28. Grängesberg.

Fru *Ruth Gustafsson* företager under februari och mars en agitationsturné bland kvinnorna i Värmland.

Hon besöker därvid följande orter:

- Febr. 16. Eda glasbruk.
- » 17. Charlottenberg.
- » 18. Åmot.
- » 19. Arvika.
- » 20. Kil.
- » 21. Edsvalla.
- » 22. Slottsbron.
- » 23. Säffle.
- » 24. Karlstad.
- » 25. Forshaga.
- » 26. Klarafors.
- » 27. Munkerud.

Efter en veckas uppehåll fortsättes sedan:

- Mars 9. Deje.
- » 10. Munkfors.
- » 11. Råda.
- » 12. Uddesholm.
- » 13. Stjärnfors.
- » 14. Hagfors.
- » 15. Filipstad.
- » 16. Persberg.
- » 17. Lersjöfors.
- » 18. Hellefors.
- » 19. Degerfors.
- » 20. Karlskoga—Bofors.
- » 21. Kristinehamn.

Stora möten i kvinnornas rösträttsfråga har hållits i Lomma, Skrämsberg och

Billesholm med föredrag af fru Ruth Gustafsson. Följande av utskottet föreslagna resolution har antagits:

»Mötet uttalar som sin bestämda mening, att rösträttsfrågan aldrig blir löst och kan lämna arbetsro, när det gäller slutgiltigt lösa de stora samhällsfrågorna, förrän även kvinnorna erhålla rösträtt och valbarhet.

Mötet, som anser att det vilande regeringsförslaget med dess många garantier *icke* är antagligt för arbetarklassen och helst ser att det faller, för att sedan män och kvinnor kunna enigt kämpa för det ärliga soc.-dem. förslaget, understryker *däremot* kravet på, att om detta förslag blir sanktionerat, det då *skall ha* ett rättvist och nödvändigt kompliment i rösträtt och valbarhet för kvinnor i samma utsträckning som för män.»

Dessa möten ha anordnats av platsernas arbetarkommuner.

Spridda agitationsmöten.

Söndagen den 1 dec. hade Borlänge arbetarkommun och kvinnoklubb anordnat möte i Folkets Hus, varvid jag höll föredrag om "Kvinnornas rösträttskrav", och på kvällen samma dag ännu ett i Kvarnsvedens Folkets Hus; båda dessa möten väl besökta och med enhälligt antagna resolutioner till förmån för frågans lösning och i anslutning till arb.-utskottets manifest.

Den 8 dec. var jag anmodad av Västerås soc.-dem. kvinnoklubb att tala i rösträttsfrågan, vid vilket tillfälle även ordföranden i Västerås kvinnliga rösträttsförening, fru M. Strandberg, höll föredrag. En liknande resolution som föregående, ehuru något utförligare, blev även här antagen, och även här var "fullt hus".

Lördagen den 14 dec. hade Enköpings arbetarkommun åtagit sig kvinnornas sak och ordnat ett opinionsmöte. Hade kvinnorna där varit lika intresserade som männen så hade lokalen blivit fullsatt, men det kanske är samma förhållande med kvinnorna i Enköping som i Grenna. De tyckte ju att "Grenna var en så liten fin stad, så där behövde inte kvinnorna rösträtt". Samma resolution som antogs i Borlänge autogs även i Enköping.

Söndagen före jul, den 22 dec., var opinionsmöte anordnat i Ektorps Folkets Hus med föredrag av A. Weidenhaijn och undertecknad, men även här voro kvinnorna i minoritet. Det berodde nog till största delen på att dagen var olämpligt vald. Emellertid var intresset för frågan livligt och mötet uttalade sig också i enlighet med manifestet.

Den 29 december talade jag i Avesta inför fullsatt salong och mitt föredrag om kvinnornas frigörelsesträvan åhördes med stor uppmärksamhet. Klubben i Avesta hade motigheter att kämpa med och styrelsen var nog en smula modlös och tveksam, men med glad tillförsikt lovade de i alla fall,

då jag för därifrån, att de inte skulle "ge sig", och fjorton dagar senare försäkrade mig sekreteraren att utsikterna redan hade ljusnat.

I Hedemora hade arbetarkommunen tillsammans med lokalföreningen å platsen för kvinnans politiska rösträtt anordnat opinionsmöte den 12 jan. i Sveasalen, besökt av 350 personer. Tal hölls av riksdagsman af Callerholm. Fröken H. Söderberg skulle även ha talat, men blev genom sjukdom förhindrad, vilket nog var en stor misräkning för deltagarna. Under tecknad talade å arbetarkvinnornas vägnar, stämningen å mötet var den allra bästa och den s. k. protestresolutionen från Gävlemötet antogs.

Nästa rösträttsmöte hölls i Liljeholmens Folkets Hus onsdagen den 22 jan., anordnat av därvarande kvinnoklubb. Den lilla klubben därute har nog ett tämligen otacksamt arbetsfält, men friskt mod bara, kamrater, så skall väl "gry en ljusare tid". Mötet antog, dock icke utan protester, resolutionen till förmån för kvinnans rösträtt.

Den 23 var jag åter i Ektorp, denna gång för agitation bland kvinnorna. Mötet var till största delen besökt av kvinnor och blir klubben endast litet mera stadgad kommer den säkert att vinna stor tillslutning bland alla arbetarhustrur på platsen.

Den 26 jan. besöktes Kärrgruvans kvinnoklubb, och talade jag där först på ett stort offentligt möte, där lokalen var fullpackad, över ämnet "kvinnorna och arbetarrörelsen" och bevisade senare klubbens enskilda sammanträde.

Jag fick det intrycket av klubben att det bland dess medlemmar finnes åtskilliga goda förmågor, som säkert komma att föra klubben framåt. På dessa endast tid på sig att skaffa sig kunskap om arbetarrörelsens innebörd samt de olika riktningarna som finnas inom socialdemokratien, är vägen klar för en välordnad verksamhet. Jag var särdeles intresserad av de bekantskaper jag gjorde bland kvinnorna på alla olika platser jag besökt och sändes genom dessa rader ett tack för all mot mig visad vänlighet, samt önskas dem god framgång i arbetet.

Agda Östlund.

Vad vi hunnit under året.

Ett år har gått sedan vår första socialdemokratiska kvinnokonferens samlades till gemensam rådplägning om, hur vi bäst skulle få arbetarkvinnorna förstående för och med i vår rörelse. Konferensen ansåg ju tydligt att agitation och upplysning bland kvinnorna var en utav partiets viktigaste frågor, och att denna agitation borde tagas om hand utav kvinnorna själva, med manliga partivänners ekonomiska stöd. (Vi räknade på det moraliska.) Ett av besluten i denna fråga blev, att konferensen valde ett arbetsutskott, som har att samla medel till, planlägga och sätta i gång en omfattande agitation, att verkställa

besluten i de andra viktiga samhällsfrågor som konferensen behandlade — rösträttsfrågan, skyddslagstiftning, om ogifta mödrars rättsliga ställning, dop och konfirmation, fattigvården, nykterhetsundervisning i skolorna — och flera av de reformer som tvingas fram till avgörande.

Utskottets första arbete blev att sända de resolutioner som antagits till vederbörande samt att finna vägen till penningar. Det blev ganska lätt, då vi snart nog fingo anslag från partistyrelsen och landsorganisationen, från enskilda förbund och arbetarkommuner, vilket ju visar, att många förstå vikten utav, att kvinnorna bli socialdemokrater. Sedan har arbetet bedrivits ganska energiskt, när man vet de resurser vi kvinnor ha, att på fristunder från det dagliga arbetet deltaga i allas vårt nydaningsarbete. Utskottet har för den skriftliga agitationen sänt ut den utmärkta av red. Ström skrivna broschyren "Arbetarkvinnorna och socialismen" och nu i dagarna en av samma författare skriven gratisbroschyr "Kvinnor skaffen Eder bildning".

Vidare, efter konferensens beslut, har sänts ett upprop i nattvardsfrågan och cirkulär i rösträttsfrågan med maning till alla organisationer att behandla frågan och ansluta sig till fordran däri.

Innehållet känna ju alla till, att vi vilja försöka störta det vilande förslaget, men går det inte, så får det inte antagas, utan att kvinnorna äro med och att fraktionen motionerar i denna riktning vid 1908 års riksdag. Detta sista har ju fraktionen sökt realisera genom sin motion vid innevarande riksdag.

I frågan om skyddslagstiftning har konferensens beslut följts, då i agitationen alltid har påvisats det omöjliga i yrkesfarekommitténs förslag om "förbud för kvinnor i nattarbete" samt har utskottet utarbetat en resolution, där det kräves andra gagneliga reformer samt för klubbarnas arbete utarbetat förslag till stadgar och till diskussionsfrågor med hänvisning till belysande litteratur i många samhällsfrågor.

Den muntliga agitationen har varit omfattande. Fru Vestdal-Hansson började i sept. i Skåne med en månads agitation bland kvinnorna för skånska partidistriktet. Så har utskottet förberett och satt i gång agitation överallt nästan i landet. Vi började i Dalarna, och har sedan haft möten i Västergötland, Halland, Skåne, Blekinge, Småland och Östergötland. Nu härjar fru Dalström i Norrland och i febr. reser frkn Hofstedt i Västmanland och fru Gustafsson i Värmland. Genom utskottet har planlagts och snart utförts agitation på 135 platser i landet.

Därtill har fru Agda Östlund på omkring 15 platser hållit möten i rösträttsfrågan. Dessa ha antingen varit anordnade av utskottet eller av enskilda organisationer.

Fru Gustafsson har för enskilda organisationer haft 28 möten för agitation bland kvinnorna. Utskottet har anordnat rösträttsmöten på ett tjugotal större platser, vilka dels kombineras med fru Gustafssons agitation i nov.—dec. och dels, som sagts, utförts av fru Agda Östlund. Dessutom har i alla föredrag utredande berättats kvinnorösträtten.

Vi ha nu i landet över 80 socialdemokratiska kvinnoklubbar och flera blir det sedan i Norrland, Värmland och Västmanland innan arbetsåret slut.

Men så som rörelsen utvecklats sig behövs det fastare former och har därför utskottet lörjat förbereda inkallandet utav kongress redan i aug. i år. En mängd sociala frågor trängas fram och det är nödvändigt att samla våra kvinnor kring dem, vilket kan vara även det ett skäl att bilda ett socialdem. kvinnoförbund.

Så ha vi partifrågor, rösträttsfrågan och nya val och flera stora frågor, så nog få vi arbeta.

Vi ha trots att det skulle intressera partivänner att få veta hur kvinnorna börja komma och därför denna lilla redogörelse.

Arbetsutskottet
gm R. G.

Norrköpings kvinnoklubb avhöll sin första årsfest söndagen den 1 dec., varvid även klubbens fana invigdes. Klubben, som för närvarande räknar ett 80 tal medlemmar, går stadigt framåt. Under det gångna året har hållits 18 ordinarie samt 9 offentliga möten. Diskussionsämnen ha varit dels partiprogrammet dels "Kvinnan i familjen och samhället" samt "rättigheter och skyldigheter gentemot statskyrkan". Föredrag har hållits i olika ämnen, bland dessa må nämnas: De späda barnen och deras vård; Kvinnans sociala fråga, några medel till dess lösning; Vad varje ung flicka bör veta; Åktenskaplig hygien; Människohandel och de privata platsanskaffningsbyråerna; Den kvinnliga rösträtten m. fl.

Genom spridning av broschyrer samt tidningen Morgonbris har klubben sökt att på bästa sätt verka för upplysning och förståelse bland kvinnorna. Här är ett stort arbetsfält särskilt bland de många textilarbeterskorna, och det är att hoppas att klubben under de kommande åren skall lyckas samla många av dessa under sin fana. Det varslar om att en ny tid håller på att draga in, då även kvinnorna börja samlas under fanorna för att sida vid sida med männen kämpa för rättvisa och sanning. Norrköpings kvinnoklubb sänder härmed sin första partihälsning till kamraterna landet runt. M. G—r.

Från Västerås.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb avhöll årsmöte den 7 jan. Därvid valdes till ordförande fru Agnes Söderqvist, v. ordf. fru Sofia Asp, kassör fru Frida Lindgren, sekr. fru Frida Palm, v. sekr. fru Anna Phil. Klubben har snart arbetat ett år, men helt naturligt ej kunnat åstadkomma några storverk.

Klubbens medl. har dock arbetat energiskt och trots att medlemsantalet ej är så högt är klubben ganska livaktig.

Flera offentliga möten i olika frågor har hållits under året. Särskilt lyckat blev det opinionsmöte för kvinnans politiska rösträtt som anordnades den 8 dec. Detta var besökt av cirka 500 personer, som livligt senterade de föredrag som hölls av rösträttsföreningens på platsen ordförande fru Maja Strandberg samt fru Agda Östlund från Stockholm. En resolution, som fordrade kvinnans rösträtts-

fråga på riksdagens bord för avgörande 1908, antogs.

Då klubben nu snart börjar sitt andra arbetsår, må det tillåtas uttala den förhoppningen att arbetarkvinnorna allt mer intresserar sig för sin egen sak, och att de demonstrerar detta genom anslutning och personlig insats i sin egen klubb. S--t.

Från Motala Verkstads kvinnoklubb meddelas att klubben där nu börjat sitt arbete bland kvinnorna och att den, fastän nybörjare, hoppas på god framgång. Det pågår f. n. på platsen en folkhögskolekurs med 165 kursdeltagare och där hr rektor Stadius samt flera lärare från verkstadens skolor undervisa. Även har föreläsningar hållits i olika ämnen.

Vi hoppas att kvinnorna i Motala Verkstad begagna tillfället att besöka kurserna. Kunskap är makt.

Trollhättans socialdemokratiska kvinnoklubb firade söndagen den 26 jan. sin första årsfest efter ett gediget program. Sång, musik och deklamation utfördes av de bästa förmågor samhället häruti äger. Föredrag hölls av fru Ruth Gustafsson om »Kvinnan och socialismen». Tal. sökte påvisa att just det ideella och vackra i socialismen så väl kan förstås av kvinnorna och göra dem hängivna denna åskådning, och att intet annat kan så säkert frigöra, isynnerhet arbetarkvinnorna från ekonomiskt, politiskt och andlig ofrihet.

Klubben, som bildades av fru Elin Neuman är stark och arbetarne har utrett mycket redan, bl. a. har den organiserat sömmerskorna i Trollhättan och stödjer ibland denna förening ekonomiskt samt har börjat förbereda en organisation bland tjänarinnorna.

Ett storartat rösträttsmöte anordnade klubben gemensamt med utskottet den 23 nov. och dagen efter hade den en vetenskaplig föreläsning av dr Gerda Lidfors av Geijerstam, besökt av 300 kvinnor.

Till socialdemokratiska kvinnoklubbarna.

Vi anhålla återigen att klubbarna *snarast* insända namn och adresser på ordf. och korresp. sekr. Detta är nödvändigt för uppsättandet av en ordentlig minneslista, varav alla klubbarna gemensamt kunna ha nytta, om de önska korrespondera med varandra, men också därför att utskottet *måste hava adresserna för att alla cirkulär och meddelanden* som skola sändas till klubbarna må komma dessa tillhanda. Vi behöfva adresserna *snarast!*

Soc.-demokr. konferensens arbetsutskott:

Anna Sterky.

Folkets Hus IV, Stockholm.

Brevlåda.

H. L. 50 öre pr gång.

Exp.

Peter Franks dotter.

På Peter Franks tid, han som var en av de första i ätten och som omkom, då värfloden sprängde dammarna och bröt lös över fälten, — på denne Franks tid var Västerby icke så stort som nu. På sin höjd födde det då fem kor och ett par oxar. Men i alla fall var Peter Franks gård den största i socknen, och eftersom gården var störst, så hade Peter Frank mest att säga i bygden. Som ju är sed än i dag. Ty det är så bekvämt för de rika, att deras vett räknas efter gårdarnas tunnland. Eljest skulle de ju ej så sällan få riskera, att de befunnos föga förstånd ha. Emellertid hörde Peter Frank till de rätt sällsynta människor, som äga både tunnland och vett. Över detta yvdes han inom sig själv, om han ock i det yttre såg enkel och ödmjuk ut. Ingen visste detta så väl som hans hustru, ty hon hade i många år sett Peter icke läsa något annat i bibeln än om David och Salomo. Att detta var ett bevis på sinnets stolthet visste hustrun. Men hon vågade icke öppet säga honom, att det för visso vore gudi behagligare, om han läste om Israels vandring i öknen eller om Job eller om profeten Jeremias. Blott när hon i hemlighet kom åt, lade hon bokmärket från David till Job, från Salomo till Jeremias. Men Peter Frank hittade dock alltid dit han ville, i bibeln.

Denne Peter Frank och hans hustru hade en son och en dotter. Sonen hette Nils och var den Frank, som när han kommen till åttio år och kyrkan i socknen brann, gjorde sig en käpp av sitt lieskaft och vandrade kring för att samla pengar till en ny kyrka. Nu var han bara gosse, när denna historia hände. Dottern var några år äldre än sonen. Hon var tjugu år omkring och hette Sigrid. Denna flicka hade liksom far ett styft sinne, men som Peter Frank ansåg, att sådant ej hövdes kvinnorna utan blott männen, så tog han ofta månet tag för att böja den unga vidjan. En dag vid skördetid, då skördefolk var hos Peter för att hjälpa till med säden, ville fadern lära sina dotter ödmjukhet, och därför befallde han henne att taga upp säd och binda efter en, som en gång suttit i häkte för stöld, en man som hette Henrik.

— Han passar åt dig, sade Peter Frank.

Blodet sprang upp i flickans ansikte, ty skymfen var hård.

— Aldrig! — kom hennes svar.

Men i samma ögonblick kom hon att se på honom, som mer än hon själv brännmärkts och led av dessa ord. Då böjde hon sig ned och band nekerna efter honom som suttit i häkte för stöld.

Medan hon så gick lutad efter hans skåra och band hans säd, kom hon att tänka på vad lidande denne man, som för långa år sedan straffats för den orätt han gjort, i hela sitt liv fick utstå, hur han måste känna alla blickar som piskslag och alla ord som svidande rapp.

Och som hon gick där, lovade hon sig själv, att han icke skulle få räkna henne som en bland dem, vilka slagit honom utan hjärta och förskoning. Medan hon gick i hans skåra, tänkte hon så på, hur hon skulle kunna göra honom gott, utan att han förstod, att det var blott ett urskuldande.

När skördefolket ätit sin middagskost, var det sed, att männen vliade litet och att de då lade sina huvuden i kvinnornas knän, envar skördekarl i hennes som bundit hans neker. Så gjorde ock folket, nu, men Henrik, han tjuven gick bort och lade sig mot en tuva, ty hos honom ville aldrig någon av kvinnorna vara eller ha hans huvud i sitt knä. När nu flickan såg, att han gick bort från de andra att vila, gick hon en omväg efter honom, och när hon sett, att han somnat, satte hon sig hos honom och lyfte hans huvud upp i sitt knä. Då kom hon att betrakta hans panna och fann, att den var vacker och strök sakta över den med sin hand och torkade bort svetten. Hon betraktade sedan noggrant hans drag och menade, att de icke kunde vara en ond människas. Klarare och klarare såg hon för sig, hur det var de ostraffade människorna, dessa alla som kastade stenar, som voro de onda.

När skörden hos Peter Frank var slut och folket skulle gå till sina gårdar och hem, gick dottern inför sin far och bad att få följa honom hon fått kär. Då gick ett moln över Peter Franks panna, ty detta hade han visserligen icke beräknat. Men lät henne gå, ty han hade en gång sagt, att hon passade honom.

Ur Mosaik av Fr. Ström.

Kvinnokonferens i Skåne.

Kvinnliga diskussionsklubben i Malmö har inbjudit soc.-dem. kvinnoklubbarna i Skåne till en konferens den 23 febr. i Malmö.

Avsikten med konferensen är att söka bilda distrikt för Skåne för att därigenom bättre kunna ordna agitationen bland kvinnorna.

En del motioner i andra och viktiga ämnen äro inlämnade till behandling, meddelar *E—a D—n* i Arbetet; men eftersom konferensen endast skall pågå en dag, finnes väl ej med en grundligare utredning av desamma.

Ett tjugotal klubbar har anmält sig att delta.

Vi hoppas på ett godt resultat av konferensen.

Västanfors arbetarekommun hade till söndagen den 1 dec. anordnat möte, till vilket särskilt kvinnorna voro inbjudna. Meningen var att få till stånd en kvinnoklubb. Föredrag hölls av frkn Signe Svensson, varefter diskussion följde. Resultatet blev att en kvinnoklubb bildades.

Vi äro drömmare som framåt skrida...

Vi äro drömmare som framåt skrida
vid slitna stavar över öde öken,
där solens strålar våra hjässor stinga
och sanden bränner våra trötta fötter
och vassa törnet stinger dem till blods.

Men våra blickar äro uppåt höjda
mot blåa rymder, som om där vi sökte
ett heligt tecken av en mäktig vilja,
som för en stund blott kunde undanlyfta
den mörka förlåt som vår framtid skymmer,
som hindrar oss ifrån att klart få skönja
det ljusa landet som i fjärran ligger
i heligt ljus.

Men intet tecken visar sig i höjden
och ingen helig eldstod går oss före....

Dock tro vi alla att mot aftontimman,
då solens eldklot rullar ned i väster,
att vi som vandra skola då ha hunnit
det sagorike som vi sett i drömmen,
där livets visdomskälla solklar väller
och skänkande åt dem som länge törstat
och längtat att i djupa drag
få dricka livets dryck en gång.

Men då solen sjunkit och då nattens ande
sitt sorgdok kastat över öde öken
då är det lika långt ännu till målet
som då vi började den första dagen

vår långa vandring genom öknens rike
där döden bor

Vår sorg blir stor för varje gång vi gäckas,
men större än vår sorg är dock det hopp vi äga,
som giver anden mod att trotsigt stiga
på spända vingar över nattens sorg.

Och nästa morgon börjar tåget åter
se'n vi med sånger hälsat morgonsolen
som skall vår vandring leda bort mot öster
till livets Kaanan dit vi skola nå.

Men bakom oss där lögas de i solen,
de vita benen utav våra fränder,
som döende i sanden dignat
i tron att ändock hinna målet,
som soligt hägrat bortom ökensanden
i heligt ljus.

Vi äro drömmare som framåt skrida
med våra blickar riktade mot öster
där landet ligger
med klara källor och med blomsterängar
där lammen beta.

Vi se det redan — — —

Vi skola nå det innan aftonsolen
har färgat västerns skyar
i hoppets och i blodets färg.

LEON LARSSON.

Den socialdemokratiska riksdagsgruppen och kvinnornas rösträttsfråga.

Som vi minnas, ställdes i våras efter det regeringens förslag antagits som vilande i riksdagen, från soc.-dem. kvinnokonferensens arbetsutskott en uppmaning till riksdagsgruppen, att redan under 1908 års riksdag frambringa enskild motion, med begäran om rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män.

Motivet för denna begäran var för kvinnornas vidkommande en ganska naturlig fruktan för att det vilande förslaget kanske skulle bli lag, utan att kvinnorna kommit i åtanke på annat sätt än genom det obetydliga framsteget i kommunal riktning som det vilande förslaget innebär. Och alldeles oavsett förslagens alla brister, och dess oantaglighet, från partisynpunkt sett, så är det ändå ganska naturligt att för arbeterskorna måtte det kännas som den största bristen att kvinnorna voro alldeles uteslutna. Vi ansågo oss därför böra göra ett försök, för att icke helt bli bortglömda, genom begäran om enskild motion om rösträtt åt kvinnorna.

Soc.-dem. riksdagsgruppen har emellertid funnit det klokare, och detta isynnerhet av hänsyn till vårt partis avvisande ställning gent emot proportionalismen, att icke frambringa en dylik motion i år, utan däremot enats om förslaget från 1907 om författningsrevision, detta dock med en skarpare motivering och med märkbart framskjutande av kravet om rösträtt för kvinnorna.

Det heter bl. a. i motiveringen: Vi finna det vara vår plikt att ånyo frambringa vårt förslag till en verklig lösning av rösträttsfrågan. Vi göra detta så mycket hellre, som det hastigt stigande intresset för kvinnornas rösträttsfråga ställt i ännu skarpare belysning särskilt en av de stora bristerna i det vilande förslaget. Den sista riksdagen i valperioden bör, som sakerna nu ligga, icke få gå utan ett det allvarligaste försök att få antaget vilande, vid sidan av 1907 års förslag, ett annat ur demokratisk synpunkt mera tillfredsställande. Valmännen, som i höst skola döma om, vad deras representanter gjort och uraktlåtit, ha rätt att begära att få välja ej blott för eller mot 1907 års förslag, utan också mellan detta och ett längre gående.

Det kunde i denna situation visserligen sättas i fråga att stanna för ögonblicket vid att söka vinna gehör endast för en radikaliserings av det vilande förslaget, upptagande då i första rummet kvinnorösträtten och över huvud fullt allmän rösträtt (och valbarhet) till andra kammaren. Detta är ju intet annat än demokratins gamla krav, det innebär bortrensande av de s. k. »garantierna» (åldersstreckets höjning, det nya utskylds- och värnpliktsstreckets m. m.) och låter sig synnerligen lätt och enkelt passas även i det vilande förslaget genom att ändra par. 16 och 19 R. O. i överensstämmelse med par. 14 och 17 R. O.

i vår fjolärsmotion. Emellertid resa sig mot ett så beskaffat partiellt förslag flera betänkligheter. Det vilande förslaget är hopkopplat med den 40-gradiga kommunala röstskalan och öppnar, i motsats till vårt fjolärstyrkande, inga som helst utsikter till en utsträckning av den kommunala rösträtten även till kvinnornas stora flertal. Härtill kommer att de huvudsakliga betänkligheter, som hindrade oss att i vårt förslag till författningsrevision införa en proportionalistisk valordning, ännu tillvidare kvarstå i kraft. Proportionalismens egentliga fält är enkammarssystemet; när t. ex. alldeles nyss våra partivänner i Tyskland åter framfört fordran på proportionella val till riksdagen i samband med allmän rösträtt för män och kvinnor över 20 års ålder, så må man minnas att den tyska riksdagen blott består av en kammare. Och om också vårt förslag praktiskt sett närmar sig enkammar-systemets typ och det alltjämt är vår övertygelse att, som vi i fjol skrevo, »det proportionella valsättet nog kommer att få en viktig uppgift att fylla i en utvecklad demokratisk samhällsorganisation», så har ännu intet bestämt tecken givit till känna att det svenska folkets breda lager övervunnit den misstro mot varje proportionalistisk anordning, som blivit den naturliga följden av högerns hela taktik, att söka snedvrida vad som skulle innebära en åt alla håll rättvisare valordning till att tjäna orättfärdiga parti-politiska anspråk. Vi anse oss i en sådan situation icke ha rätt att föregripa vårt partis och våra valmäns avgörande, utan vi lägga även i år fram vårt förslag på majoritetsvalens grund.

I denna motivering måste naturligtvis alla socialdemokrater instämma. Men om det ändå, trots allt ej lyckas oss komma undan proportionalismen, om det vilande förslaget blir lag, och denna lags verkningar först efter en ansenlig följd av år skulle avvaktas, ja då få kvinnorna åtminstone god tid att agitera och » mogna » innan medborgarrätten äntligen en gång kommer dem tillgodo.

Från Kvinnornas fackförbund.

Några utdrag ur årsberättelsen.

Vad som först möter en vid genomläsandet av denna årsberättelse är att förbundet vid början av 1907 hade sin första kongress och vid vilken så gott som alla avd. läto representera sig. Som protokoll över kongressen finnes tryckta

och de viktigaste besluten förut i tidningen meddelats, så vilja vi icke nu framhålla något därifrån.

Under det gångna året har förbundet utövat rätt livlig agitation, i det att omkring ett 40-tal agitationsmöten varit anordnade, däri även inbegripet agitationen i landsorten. Fem upplysningsmöten ha anordnats, varvid doct. Karolina Widerström hållit fyra föreläsningar om »Sexuell hygien», därjämte har ett möte anordnats tillsammans med Stockholms allm. kvinnoklubb i frågan: »Kvinnans valbarhet till kommunala val. En agitationsbroschyr »Varför böra kvinnorna organisera sig» har förbundet låtit trycka i 5,000 ex. att till största delen utdelas gratis.

MORMOR

av svenska bildhuggarinnan RUTH MILLES.

Vid förra årsskiftet räknade förbundet 16 avdelningar, under årets lopp ha 14 nya avdelningar ingått i förbundet, nämligen i Uppsala, i Västerås, två avd., Linköping, Kalmar, Södertälje, Landskrona, Höganäs, Trollhättan, Örebro, Karlskrona, Göteborg samt två avd. i Stockholm.

Förbundet räknar nu 29 avd., emedan en avd. utgått.

Under året har genomförts 10 nya avtal, vilka omfattat 19 arbetsgivare och 8 avdelningar med omkring 450 medl. Avtalen hava givit medlemmarna en ökning på lönerna från 8 proc. t. o. m. 50 à 60 proc., ävensom förkortad arbetstid jämte andra förmåner, såsom övertidsbetalning m. m.

Förbundsstyrelsen har i slutet av året tagit initiativ till att försöka åstadkomma så kraftig agitation bland hemarbeterskorna, att det väl skall lyckas få dem organiserade.

Under arbete är anordnandet av bazar, som skall gå av stapeln i början på året och vilken måste inbringa stor förtjänst, så att vi under 1908 kunna agitera ännu mer.

Det skulle ju finnas mycket mer att framdraga, men har vi velat lämna endast ett kort utdrag, vilket dock visar att förbundet på mer än ett sätt gått framåt under det sistförflutna året. Och torde det vara en sporre för alla, glädjande för dem som arbeta och arbeta på förbundets framgång och som många gånger icke tro att deras arbete bär några frukter — emedan de se så många liknöjda omkring sig, och för dem som icke vilja arbeta, emedan de gå med förut fattad mening om att det icke nyttar något. Alla dessa torde dock kunna komma på andra tankar och lå skola vi till nästa årsskifte kunna framvisa dubbelt resultat. Vi kvinnor måste lära oss »organisation är makt». Och den skola vi använda som medel till ekonomiskt höjande, icke för att därmed få tillfälle till att skaffa oss några oönskligheter, utan att därigenom stärka oss, så att vi kunna med hänförelse arbeta för högre syften, skaffa oss upplysning och dana oss till tänkande och fint kännande kvinnor som inse orätten i de nuvarande samhällsförhållandena och vilja vara med i kampen för rättvisa åt alla.

S.

Hemarbeterskornas organisering

börjar bli en allt mer brännande fråga, som icke längre får diskuteras endast män och män emellan.

Kvinnornas fackförbunds styrelse har även tagit initiativ till att försöka få till stånd en kraftig agitation bland dessa. Den 11 dec. avhölls ett möte, till vilket voro inbjudna alla Stockholms fackföreningsstyrelser och där diskuterades frågan huru det skulle planeras för att kunna åstadkomma något enhetligt agitationsarbete bland hemarbeterskorna. En resolution antogs, i vilken det riktas uppmaning till alla fackföreningar och soc.-dem. ungdomsklubbar att diskutera frågan och välja personer som skola bilda en agitationskommitté.

På mötet tillsattes en agitationskommitté på nio personer, som fick i uppdrag att hjälpa Kvinnornas fackförbund att planera och leda agitationen och detta hava de även gjort i det att agitationen nu pågår som bäst.

Intresse för frågan synes glädjande nog finnas inom de flesta föreningar, ty redan nu ha många anmälts som valda kommitterade.

Vi skola väl hoppas att snart ingen av dem, som mest äro offer för arbetskraftens utsvettning och hemfallna under arbetsgivarnes godtycke står utom utan att de hava en stark organisation som tillvaratager deras intressen.

Vi återkommer i nästa nummer till denna sak och hoppas då kunna lämna meddelande om något resultat.

Från Landskrona.

I Landskrona-Kuriren för den 13 jan. var införd en artikel "Från lagerskrädderiet": sign. "E.", vari författaren säger sig vilja beivra ett "missförhållande som hör hemma inom organisationens egen bank och stör": "att sömmerskorna å firman Schlasbergs egna verkstäder tillhöra Landskrona Sömmerskafackförening, som icke tillhör Skrädderiarbetsförbundet utan — Kvinnornas fackförbund". Och vidare, att det "ligger i sakens natur, att Sv. Skrädderiarbetsförbundet har de största intressen att bevaka med avseende på arbetsförhållandena inom lagerskrädderiet, samtidigt med att det är fullt både berättigat och kompetent att tillvarata dessa arbetarors rätt", varför det "synes mig (hr E.) att ifrågavarande kvinnliga arbetare höra, i likhet med de kvinnor, som utföra arbetet i hemmen, tillhöra lagerskräddarefackföreningen". Som motiv anför hr E. de svårigheter, som skulle yppa sig vid lönerörelser och tvister, då arbetarna tillhöra skilda fackföreningar och förbund. Och utbrister författaren: "Icke skola vi lönerörelserna var för sig då vi arbeta tillsammans! Skola vi kanske ha ett avtal vid det ena bordet och ett vid det andra?" Samt "att praktiska hänsyn fordra att alla lagerskräddare, kvinnliga som manliga måste vara samlade i en förening och under ett förbund".

Det "praktiska" i denna sak blir dock vid nograre skärskådande ganska tvivelaktigt, om än vi naturligtvis gärna medge att E. principiellt har rätt. Men det förvånar oss att en lagerskräddare i Landskrona kan vara så angelägen om, att till sin förening förena en grupp arbeterskor, som vid ett föregående tillfälle voro denna förenings ledande män så värdelösa, att endast tvingande omständigheter kunde förmå dem att betala en någorlunda anständig lön! Det torde efter vad som förekom förra året och för arbeterskornas vidkommande rent praktiskt sett vara en tvivelaktig fördel att vara ansluten till lagerskräddareföreningen så länge denna ledes av män, som arbeterskorna lärt sig betrakta som arbetsgivare och som äro arbetsgivare i samma utsträckning som hantverksmästare i allmänhet — och det måste medgivas att i en punkt, visserligen indirekt, men därför icke mindre betydelsefullt, korsas intressena på ett sätt, som icke borga gott för den närmaste tiden; det är nämligen icke med vederhörande lagerskräddares egna intressen förenligt, att särskilda ansatser göras för att bereda de arbeterskor, man här vill värva, särskilt goda arbetsvillkor, enär, om lagerskräddarefackföreningen i detta avseende skulle lyckas framför Sömmerskafackföreningen, detta vore att statuera exempel, som den senare föreningen med rent moraliska åtgärder skulle tvinga lagerskräddareföreningens ledande män att tillämpa för sina hjälperskor, som utföra alldeles samma arbete.

Och vidare en sak: Hr E. varför skryter ni med Edert förbund — i samband med en överlöpningsagitation? Det är ju att indirekt säga det andra förbundet vara mindre skickat för sin uppgift. Och dock har dettas — Kvinnornas fackförbund — avdelning på platsen lyckats organisera dem alla och genomfört en omedelbar och genomgripande förbättring i arbetsförhållandena. Så snart glömma icke arbeterskorna.

Men kanske hr E. är ovetande om och ingen del haft i vad som förekom förra året och icke använder hjälperskor? I så fall göra vi honnör för hans principiellt klara syn på tingen.

Hr E. säger sig "tala även å andra sidan". Nu äro vi icke illvilliga och vilja därför varken tyda det så att hr E. strider för egna intressen i främsta rummet, eller för sina kamraters personliga intressen och icke heller vilja vi vara så illatänkande mot medmänniskor, att vi tro tillställningen med den där artikeln i "L. K." vara ett led i det av skräddarekongressen i somras

* Kursiverat av Morgonbris.

iscensatta uppslutningsförsöket av vissa sömmerskafackföreningar tillhörande Kvinnornas fackförbund. Som sagt: vi vilja icke tro något av allt detta, fast det är faktiskt sagt något ditåt, ty hr E. säger: även å andra sidan, varav man har rätt att tolka det: å i främsta rummet egna = för egen person, fackförening eller förbund.

Slutligen: Sömmerskafackföreningens ordförande har meddelat oss, att bland arbeterskorna på Schlasbergs verkstäder har vår förening en mängd energiska och intresserade element, som ständigt arbetat energiskt för att föra denna förening framåt och till "områden, där ingen organisation finnes". De ha funnit ett fält där de kunna göra nytta och önska intet annat, och därmed tjäna de arbetarörelsen i dess helhet på bästa sätt. Detta är intet "missförhållande", hr E.! Något sådant ha vi oss icke bekant från avd. i Landskrona.

Arbeterskorna sade även nej till lagerskräddarefackföreningens anhållan samma dag ifrågavarande artikel var synlig i L.-K. Deras förening och förbund har heller inte råd att undvara dem. Varje energisk medlem är nödvändig för våra uppgifter, för fjärmandet av "missförhållanden", som faktiskt — och för de kvinnliga arbetarna i synnerhet — existera till antagligen för hr E. okänt antal. Kvinnornas organisation och deras existensvillkor förbättring är icke begränsad till enskilda grupper — det är en genomgripande social nödvändighet, omfattande kvinnorna i allmänhet, och honnör för de kvinnor, som tillägnat sig denna syn på tingen.

Viktigare än det principiellt riktiga är det praktiska (icke att förväxla med hr E:s "praktiska"), här, att arbeterskorna äro organiserade och arbeta för sin fackförening. Och ingenting borgar för att intresset skulle följa dem till den förening de skulle tvingas tillhöra. Skulle en lönetvist uppstå inom lagerskrädderiet, skola nog våra medlemmar sköta sig, därom kan hr E. vara övertygad, och skulle det gälla firman Schlasbergs verkstäder enbart, så vore ju icke orimligt, att de manliga elementen, en ren obetydlighet för övrigt, tillhörde Sömmerskafackföreningen. Ett avtal på dessa verkstäder blir ju icke beroende av det övriga lagerskrädderiet utom i utomordentliga fall, och då skadar icke de två fackförbunden.

Men kanske förhållandena framdeles kunna förändras och i så fall be vi hr E. vara välkommen åter. För närvarande finna vi begreppen tillräckligt klara.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt

hade den 9—10 jan. sitt årsmöte i Gävle. Ordf. frkn Anna Whitlock redogjorde för föreningens stora tillväxt under årets lopp samt meddelade slutligen statsministerns svar till kvinnornas deputation att regeringen ej i år kommer att framlägga något förslag om rösträtt för kvinnor.

Mötets missnöje med denna utgång gav sig luft i den resolution som antogs på det stora opinionsmötet å Gävle teater och som uttalar följande:

Män och kvinnor, till ett antal av mellan 7 och 8 hundra samlade till offentligt möte i Gävle, protestera mot regeringens beslut att trots landets opinion icke framlägga proposition om politiskt medborgarskap för kvinnor vid innevarande års riksdag. Mötet uttalar, att för den starkare rösträttskamp, kvinnorna nu måste uppta, här regeringen ensam ansvaret. Till ledamöter i centralstyrelsen om-

valdes: ordf. frkn Anna Whitlock, sekr. frkn Signe Bergman, kassaförvaltare dr Lydia Wahlström och rese-tal. professorskan Ann-Margret Holmgren. Till representanter i C. S. A. valdes fröknarna Anna Whitlock, Anna Lindhågen och Sofia Sjöstrand samt fruarna Kristina Berg och Inez Verstegeh.

Centralstyrelsens möte hålles i början av januari 1909 i Örebro.

Maria Magdalenas kärlekssång.

Jag vill leva där du vill leva,
där du vill bo vill jag bo,
där du skall lida och sträva
vill jag lida och sträva och tro
att där är min sallghets hemvist, att där
får jag ensamt ro.

Jag vill smycka ditt hus med liljor
och kransa din dörr med grönt
och strö uppå vita tilljor
daggfriska rosor skönt
och tänka att ändå du blivt ringa och
fattigt lönt.

Jag vill sitta hos dig och skåda
in i ditt ögas värld,
sitta hos dig och förråda
min kärleks ödmjuka gård,
min kärleks, den blekgyllne stilla, av synder
och vemod närd.

Jag vill lida när du skall lida
och dömas när du blir dömd,
jag vill stå vid din starkhets sida,
vek och förgäten och glömd,
och känna en höghet endast hos dina
profeter drömd.

Jag vill dö med en skälkning kring munnen
ett leende sallgt och ömt.
När kvällen är sakta förrunnen
och sista drömmen jag drömt,
vill jag dö med mitt huvud stilla, djupt i
ditt sköte gömt.
Ur Mosaik av Fr. Ström.

En gammal sägen.

Hon var hundra år och mer,
hon var hållen för visast i hela byn,
Och folket trodde, grubbelsjukt; den gamla
ser
vad som är bakom töcknen och skyn.

Och frågade henne vart stjärnorna gå,
när de tindrat och bleknat
och slockna och dö,
och vart vågorna, tunga som kval, de gå
när de vandrat i vandring
sin färd över flod och sjö,
och vart tankarna, tankarna gå
som av mänskorna föds,

och vart mänskorna gå
när de strävat och trampat
och tågat sin stig till döds,
och vart gudarna själva, de höge de gå
som i himmelen bo
när de längta de även till ro?

Hon mätte, den gamla, så vist och gott:
vi gå väl en var dit vi sällast trätt —
när livet som bäst med oss farit,
mänskor som gudar,
har det möda och arbete varit,
i bojer och tunga skrudar:
vi längtat, vi längta till vila,
men aldrig vi vila fått;
gudar och mänskor och tankar och stjärnor
som ila:
de komma nog alla dit de ha sällast trätt.
Ur Mosaik av Fr. Ström.

Vi återgiva här ur Dagny en av med. d:r Alma Sundquist författad artikel rörande den f. n. så viktiga frågan om

Skyddslagstiftning för kvinnor.

Allt är ej väl beställt inom ett samhälle, då en större eller mindre del av dess medlemmar äro hänvisade till ett arbete, som nödvändigt måste medföra allvarlig fara för hälsa och liv. Men vissa grenar av det industriella arbetet utföras för närvarande inom våra moderna samhällen under sådana förhållanden, att dylika faror uppstå för deras utövare. Ohygieniska arbetsmetoder och arbetslokaler, nattarbete, för lång arbetstid och en allt för knapp avlöning höra till de ogynnsamma omständigheter, som i all synnerhet, om flera av dem samverka, göra att många industriarbetare bli nedbrutna i förtid, få sin motståndskraft mot sjukdomar minskad, sitt liv förkortat. Och dessa människors öde får en alldeles särskilt tragisk prägel, då man betänker allt arbetets egentliga natur och ändamål, nämligen att skapa välstånd, högre kultur och ökade lyckomöjligheter.

De kroppsarbetande lagren sträva ju, med sammanslutningen som sitt förnämsta medel, att förminska dessa industrialismens faror, som kunna beröva dem deras enda egendom, arbetskraften, men även inom övriga samhällslager inser man ju numera överallt, att dessa för hela samhällets skull måste bekämpas.

Skyddslagstiftning med tillhörande yrkesinspektion är ett av medlen härtill, ett medel, som redan gjort mycket stor nytta. Och ehuru svårigheterna för en verkligt effektiv skyddslagstiftning äro många och stora, då ju här en mängd olika omständigheter spela in, t. ex. tekniska svårigheter, kostnader, ovilja från en del arbetsgivare o. s. v., torde man väl dock med säkerhet kunna vänta, att lagstiftningen i framtiden kommer att till arbetarnas fromma ingripa i hithörande förhållanden i långt större utsträckning än nu är fallet.

I vårt land föreligger för närvarande ett förslag till utsträckt skyddslagstiftning, utarbetat av en kunglig kommitté på grundvalen av en internationell överenskommelse, fattad i Bern 1906.

Enligt detta förslag skulle i lag stadgas, att kvinna som användes till arbete i industri-

ellt företag, som drives i den omfattning, att där sysselsättas flera än tio arbetare, skall åtnjuta oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall tiden mellan klockan 10 på aftonen och klockan 5 på morgonen ingå.

Förslaget riktas således mot nattarbete, men skulle icke gälla alla industriarbetare, utan endast kvinnorna. Förslagets verkan bleve naturligtvis av ekonomiska skäl den, att kvinnorna bleve helt och hållet utestängda från sådana industriella yrken, där nattarbete utföres, liksom de redan förut genom lag äro utestängda från arbete under jord i gruva eller stenbrott.

Kvinnans kroppsbyggnad är i genomsnitt svagare än mannens, och industriarbetarkorna ha ofta utom sitt förvärvsarbete ett ganska ansträngande husligt sådant. Då man vidare betänker vikten för det kommande släktet dels av att moderns hälsa ej alltför mycket äventyras, dels av att modern har tid och krafter att vårda och fostra sina barn, kan det ju tyckas, som om intet annat än gott kunde vara att säga om lagbestämmelser, som helt enkelt hindra kvinnorna från att utsättas för åtminstone några av industrialismens faror.

Men vid närmare eftertanke finner man, att saken ej är så enkel.

Genom en särskild skyddslag för kvinnorna komma dessa nämligen under nuvarande förhållanden att så att säga klämmas mellan två motsatta principer.

Å ena sidan förutsättes, att kvinnorna egentligen icke behöva och icke böra söka sig annat arbete än det husliga, vilket de i regel under hela sitt liv böra utföra som medlemmar i en familj, för vars direkta penningbehov någon annan sörjer.

Men å andra sidan kunna kvinnor så väl som män ha skyldighet, att icke endast försörja sig själva utan även anhöriga. Och detta gäller icke endast de ogifta kvinnorna och änkorna utan även många gifta, om t. ex. mannen är sjuk, arbetslös eller oordentlig eller helt enkelt har för knapp avlöning för familjens behov. Och då det husliga arbetet numera icke på långt när räcker till för kvinnornas förvärvsbehov, måste många av dem med eller mot sin vilja söka sin utkomst inom industrin.

Men kvinnans ställning på arbetsmarknaden måste ovillkorligen försämrans genom att en del yrken genom lag stängas för henne. Trängseln inom de återstående blir större, och med ökad trängsel följer sämre arbetsvillkor, i all synnerhet lägre löner; och med allt för låga löner följa nödvändigtvis levnadsförhållanden, som måste undergräva hälsa och krafter. Undernäring, trångboddhet, snusk, äro saker som icke kunna undvikas av allt för illa avlönade människor. Därtill komma i synnerhet för unga kvinnor allehanda moraliska faror.

En minskning av kvinnornas förvärvsmöjligheter utomhus måste naturligtvis t. ex. öka den redan förut stora kvinnoskara, som sysslar med s. k. hemarbete, d. v. s. sömnad, trikåstickning m. m., som i hemmen utföras för butiker. Och den i Stockholm nyligen anordnade hemarbetsutställningen bar vittnesbörd om de allt annat än tillfredsställande förhållanden, varunder en stor del av dylikt arbete utföres. Orimligt långa, ofta långt in på natten utsträckta arbetstider, dåliga ar-

betslokaler och låga löner äro vanliga företeelser inom hemarbetet.

Däremot skulle det nu föreliggande lagförslaget angående nattarbete utestänga kvinnan från t. ex. typografyrket, ett yrke, där nattarbete motväges av andra gynnsamma förhållanden, särskilt de relativt höga löverna, som sätta den kvinnliga typografen i stånd att föra ett på det hela taget mera hygieniskt tillfredsställande liv än många kvinnor i yrken, där "skydd" ej kan ifrågakomma.

Från kvinnorna själva ha också många gånger både i vårt land och i andra länder, protester höjts mot en lagstiftning, som berövar den vuxna kvinnan hennes rätt att själv bestämman över sin arbetskraft och använda den så som hon i det speciella fallet anser fördelaktigast. Särskilt har Fredrika Bremerförbundet uttalat sig i denna riktning, och på den år 1907 i Stockholm hållna socialdemokratiska kvinnokonferensen fattades en resolution mot särskild skyddslagstiftning för kvinnor, varjämte den typografiska kvinnoklubben opponerat sig särskilt mot nattarbetsförbud. Det är således kvinnor, som måste anses besitta en grundlig kännedom om liithörande förhållanden, som yttrat sig. Och sådana röster borde ej lämnas obeaktade av vederbörande. Glädjande nog synes också den kommitté, som i onlighet med givet uppdrag utarbetat förslaget om förbud för nattarbete, själv hysa starka tvivel om nyttan och behovet av åtminstone denna form av skyddslag för kvinnor, enligt vad som framgår av den skrivelse till konungen, varmed förslaget överlämnas. I denna kommitté representeras den hygieniska sakkunskapen av förste stadsläkaren i Stockholm doktor Ivar Andersson. Mot denna kommitténs ståndpunkt har en medlem, kommerserådet Pihlgren, reserverat sig. I sin reservation framhåller hr Pihlgren huvudsakligen de olägenheter för familjelivet och barnens vård, som skulle följa därav, att en gift kvinna icke vore tillförsäkrad den i förslaget anbefallda vilotiden: Men detta skäl kan ju först och främst ej tillämpas på ogifta kvinnor och gifta kvinnor med vuxna barn. Gifta kvinnor med små barn torde väl ej annat än som nödfallsutväg tillgripa sådant arbete. Och även nödfallsutvägar böra stå öppna. Ett högt betalt nattarbete kan f. ö. sätta en mor i stånd att betala pålitlig hjälp i hemmet och därför vara ett föredraga framför t. ex. illa betalt hemarbete, som dessutom också ofta måste utsträckas till natten.

Herr Pihlgren anför vidare i sin reservation, att statistiken från de länder där förbud för nattarbete bland kvinnor sedan någon längre tid finnes till, skulle visa ett gynnsamt inflytande av detta förbud.

Att på grund av minskade dödlighetstal härvidlag draga några säkra slutsatser torde emellertid vara ganska vanskligt, då ju en hel del andra förhållanden, såsom förbättrade arbetsmetoder och högre löner kunna spela in. En statistisk uppgift, som pekar i motsatt riktning, återfinnes i sista häftet — nr 4 år 1907 — av Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalskrift, varav framgår, att de kvinnliga typograferna äro relativt mindre angripna av lungdot än sina manliga kolleger. Och lungdoten är ju en sjukdom, vars utbredning i det stora hela är tämligen proportionell mot hygieniska missförhållanden. Och ehuru nattarbete naturligtvis måste an-

ses som ansträngande och ohygieniskt för både män och kvinnor, kan man ej så utan vidare antaga, att det måste verka så speciellt skadligt för kvinnorna, då man besinnar, att nattarbete i mycket stor utsträckning utföres av kvinnor på andra håll än inom industrin.

Inom det av ålder som särdeles kvinnligt ansedda sjuksköterskeyrket kan nattarbete helt enkelt ej undvikas, likaså ej inom barnmorskeyrket, ehuru det här förekommer mer oregelbundet.

Även uppsasserskor, sömmerskor och modister under "säsong", skurgummor på restauranger och vissa arbetslokaler utföra nattarbete. Dessa skulle ej beröras av lagen, ej heller kvinnor anställda i verkstäder med mindre än 10 arbetare. Lagen skulle därför knappast åstadkomma annat än att hindra kvinnorna från det bäst avlönade nattarbetet. Det illa lönade bleve kvar.

Ingen bör emellertid tro, att de, som opponera sig mot särskild skyddslagstiftning för kvinnor, skulle anse det önskvärdt eller ens lämpligt att kvinnor i allmänhet ägna sig åt så tungt arbete som möjligt eller att de industriarbetande kvinnornas ställning ej behöver förbättras.

Förbättring är för visso av nöden, men vägen dit måste sökas på annat håll.

Ett medel härtill är utan tvivel ökade tillfällen till yrkesutbildning för oberedade unga kvinnor. Nödvändig är också en omfattande skyddslagstiftning, som hindrar överansträngning av minderåriga och som i möjligaste mån minskar yrkesfarorna för både män och kvinnor.

Lika nödvändig är en lagstadgad maximiarbetsdag för män och kvinnor, mer och mer närmande sig den av arbetarepartiet uppsatta 8-timmarsdagen, varjämte höjda löner för både män och kvinnor naturligtvis hör till det viktigaste av allt för arbetarefamiljens välbefinnande.

Fullt tillfredsställande levnadsvillkor torde väl de arbetande kvinnorna komma att nå först i samband med en genomgripande omändring av nu rådande förhållanden av den art, att den kroppsarbetande klassens ställning i sin helhet höjes.

Endast därigenom kunna vi komma därhän, att vi till den gamla satsen "arbete befördrar hälsa och välbstånd" också kunna tillfoga orden: för dem som arbeta!

Alma Sundquist.

FRAM över svarblå vatten
seglar den vita svan
kvällens sjunkande solguld
gyllene stänker dess ban.
hän emot döende skogar,
styr hon sin tysta färd.
Aldrig vänder hon mera tillbaka.

Vitaste liljan i lunden
böjer sitt huvud till ro,
tung som döden är kylan
som kommer från kvällskum mo.
Bleka kalkblad sig sluta,
stängeln sjunker trött...
drömmande blekvit lilja
stilla har dött.
Aldrig stiger ur jorden hon åter.
Ur Mosaik av Fr. Ström.

De raggiga fålarna.

En saga.

På en äng betade sju fålar. Alla voro barn av Aki, en berömd, men överskattad hästpappa. De fem voro raggiga som deras mamma, en raggig bondmärr; de två voro släthåriga och den svartbruna huden glänste härligt i solen. De fem voro krokbenta och haltade, snubblade över allt i deras väg; de två voro välskapade, utan synliga och osynliga lyten, snabbspringande som deras moder Arabia.

Pappan rådde dem alla att bli åkarkampar, liksom han, då han förlorade sitt anseende som de raggiga fålarnas pappa; då hade man ingen höjd att falla ned ifrån och i övrigt var det en gudi behaglig gärning att dra män niskorna och deras hördor.

De fem ville lyda pappans råd, men ingen åkare ville ha dem i sin tjänst; de två vägrade envist att lyda pappa, som de föraktade för hans inskränkta syn på tingen — och ännu mer för de raggiga halvbrödernas skull. Dessutom älskade de båda fålarna friheten och den härliga naturen, och de förbannade civilisationen, som endast lämnade trånga sten- och makadamvägar för människor och hästar att röra sig på; som rest mot himlen skyhöga byggnader, som bortskymde solens upp- och nedgång; och bolmande fabrikskorstenar, som förpestade luften och förtog solens ljus och värme, och skapade av den härliga blå himlen en askgrå dimma.

Om söndagarna, då stadens barn drogo ut till skog och sjö för att hämta frisk luft i sina dammfyllda lungor, kommo de förbi ängen, där fålarna betade. Då sade de alltid om de fem: "Gud, sådana fula fålar!" och om de två: "Härliga djur!"

De fem blevo förtörnade över detta, icke på människorna, som begabbade dem, utan på de båda halvbröderna, som väckte människornas beundran.

Och ändå människorna begabbade dem och kallade dem "åsnor med korta öron och hästsvans"; var de raggiga fålarnas högsta önskan att få höra beröm och smicker av människorna. Och detta ville de vinna på halvbrödernas bekostnad.

En dag kommer äldste fålen, som liknade en knut på en tågstamp, var halt och krokig på fyra ben och mumsade med mulen åt höger och vänster för att påpeka sin klokhets, och säger: — Mina bröder! (Endast de raggiga kallade han bröder.) Jag har nu funnit medlet! — — — Människorna skola berömma och beundra oss. Människornas största dygd är skadeglädje. Dess främsta traktan är att göra varandra illa, och de le och klappa i händerna åt alla olyckliga. Vi måste dra nytta av detta — — — Arabias söner hata vi mera än allt annat i världen — dem offra vi åt skadeglädjen!

— Bravo! Bravo! instämde bröderna.

— Kommen mina bröder! Kommen närmare, så skall jag säga er min plan... I morgon är det söndag. Då skola vi vrenskas som ystra fålar och bita och sparka Arabias barn till människornas glädje. — Kanske skall man skriva i tidningarna om oss! Och kanske de sedan bygga en cirkus åt oss — — —

Så snart fålarna följande morgon kommo till ången började upptåget. De raggiga fålarna sträckte på sina korta halsar och vanskapta huvuden, vrenskades för att påkalla uppmärksamheten och störtade sig så över de vackra fålarna, som de särade med sina murkna, men giftiga tänder. Blödande sår betäckte de vackra kropparne. Och folket applåderade.

De sargade fålarna ville icke försvara sig, ty de föraktade halvbröderna för deras ömkliga litenhets skull och ville icke besudla sina tänder med den skabbiga huden. De hoppade över inhägnaden och foro ut i den stora världen.

De raggiga fålarna kunde icke förfölja dem; inhägnaden, fast låg; var dem för hög. Den komma de aldrig över.

De talade sedan om varandras ragg. Blevo raggigare för varje dag.

Calixtus.

Barnuppfostringsbidrag genom försäkring.

Under det idén om att en statlig moderskapsförsäkring i samband med den allmänna arbetarförsäkringen för sig erövrar en allt vidsträcktare opinion i Tyskland, framlades på Moderskapsföreningens årsmöte i Berlin ett ännu mera vittgående förslag, som avser, ej blott moderns underhåll under hafvandeskapet och amningstiden, utan ett uppfostringsunderstöd äfven för de äldre barnen. Ur förslagsställarens, dr W. Borgins, föredrag anföra vi följande huvudpunkter.

Principen att kostnaden för barnens uppfostran uteslutande skall åligger deras föräldrar, utgör en ekonomisk hämsko på folkökningen. Därav framgår nödvändigheten av uppfostringsbördans lika fördelning på samtliga medborgare. Det eftersträfvansvärda idealet vore måhända den allmänna statliga tvångsförsäkringen. Men då dennas förverkligande väl ännu så länge måste lämnas utom betraktande, bör man åtminstone försöka möjliggöra en *frivillig* barnuppfostringsförsäkring, för hvilken man torde kunna göra anspråk på bidrag av offentliga medel. Enligt denna skulle var och en som från och med uppnådd förvärvsförmåga inbetalt försäkringspremie, senare, då han har barn, erhålla uppfostringsbidrag. De senare skulle emellertid blott utbetalas för de första 3 å 4 barnen och för dessa i gradvis avtagande, emedan två barn ej kosta fullt dubbelt så mycket, som ett. Från försäkringen skulle uteslutas biologiskt mindervärdiga personer (syfilitiker, tuberkulösa, alkoholister, sinnessjuka m. fl.)

I och för studium av denna ännu föga utredda fråga har moderskapsföreningen tillsatt en särskild kommitté, bestående av sak-

kunniga på det medicinska, juridiska, nationalekonomiska och försäkringstekniska området. För olika detaljfrågors utarbetande äger kommittén att med sig adjungera några erfarna mödrar och husmödrar.

(Ur »Mitt Hem».)

Kommunal rösträtt för danska kvinnor. I det beslut om ändring av lagen rörande kommunal rösträtt, som nu i Danmark åstadkommits genom en kompromiss emellan regeringspartiet och de frikonservativa, ingår den bestämmelsen, att kvinnor liksom män över 25 år erhålla rösträtt vid alla kommunala val enligt proportionell valmetod.

Till Kvinnornas fackförbunds avdelningar.

Alla kontingent- och övriga förbundsavgifter skola sändas under adress: *Fröken Hilma Larsson, Syfabriken Linnéa, Stora Vattugatan 5 II, Stockholm.* Redovisning för Morgonbris sker däremot fortfarande under adr.: *Anna Sterky, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus IV, Stockholm.*

De norska kvinnorna hava i vinter för tredje gången begagnat sin rätt att delta i kommunala val, en rättighet, som tillföll dem 1901. Kvinnorna äro icke likställda med männen, som hava rätt att välja, vare sig de betalt skatt eller icke. Kvinnorna hava endast valrätt, om de själva eller deras män betalt skatt (på landet 300 kr., i stad 400 kr.). Valet i Kristiania utföll den 2 dec. med följande resultat:

Samlingspartiet och *högern* 45, däribland 3 voro kvinnor (9 kvinnliga kandidater föreslagna).

Socialdemokraterna 27, däribland 1 kvinnlig (7 voro föreslagna).

Den radikala vänstern 10, däribland ingen kvinna (8 voro föreslagna).

Avholdspartiet 2, däribland 1 kvinna (8 voro föreslagna).

Det uppgives, att kvinnornas deltagande i valet varit mycket stort; minst hälften av rösterna hava avgivits av kvinnor.

Kvinnoklubbarna och kvinnoorganisationerna kunna erhålla broschyren *Arbeterskorna och Socialismen* av Fr. Ström, pris 1 öre, samt *Varför höra kvinnorna organisera sig* av Carl Nilsson, pris 5 öre. Broschyerna sändes fraktfritt, och erhålla klubbarne 20 proc. rabatt. Likvid insändes *senast* en månad efter mottagandet. Endast kvinnoorganisationer kunna rekvrirera på dessa villkor.

Dessutom finnes *matriklar, kassa- och protokollsböcker* till ett pris av tillsammans 5 kr. att erhålla på samma villkor:

Gratis utlämnas på rekvisition av kvinnoorganisation flygskriften *Konfirmation — en frivillig handling* samt Förslag till stadgar och diskussionsämnen för nybildade klubbar.

Rekvisition sändes till Arbetsutskottets kassörskan fru *Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, 2 tr., Stockholm.*

Hustru — fru — gemål. När man gifter sig av kärlek, blir man man och hustru; gifter man sig på grund av bekvämlighetshänsyn, blir man herre och fru, och gifter man sig av politiska eller finansiella orsaker, blir man gemål och gemål. Man blir älskad av sin hustru, skonad av sin fru, tolererad av sin gemål. Hustrun besörjer hushållet, frun huset, gemålen den goda tonen. Hustrun vårdar sin sjuke man, frun besöker honom, gemålen låter fråga efter hans befinnande. Hustrun delar våra sorger, frun våra pengar, gemålen våra skulder. Då vi affidit, begråter oss hustrun, beklagar oss frun, kläder sig i sorgdräkt gemålen.

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackförbund. Ordf. Signe Svensson. Expedition Folkets hus, 4 tr., öppen alla dagar kl. 10 f. m.—3 e. m., 6—8 e. m. Fredagar till kl. 9 e. m. för uppbörd.

Kassörskan fröken Hilma Larsson postadr. St. Vattugatan 5, 2 tr., Koop. Syfabriken Linnéa, Stockholm.

Linnésömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson. Sammanträde 1:sta torsdagen i månaden i O salen, Folkets hus.

Sthlns damskrädderiavdelning. Ordf. fru Anna Pettersson, Götgatan 39, III. Sammanträde 3:dje måndagen varje månad. F-salen, Folkets hus.

Klädsömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition. Sammanträde 2:dra onsdagen i månaden, G-salen, Folkets hus.

Rosettsömmerskefackföreningen. Ordf. frkn Mina Lindegren, Parkgatan 12. Sammanträde 2:dra tisdagen varje månad, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr.

Föreningen Stockholms badbetjäning. Sammanträde 1:sta tisdagen i månaden. Kassör fru Hilma Johanson, Götgatan 31.

L. M. Ericssons kvinnoklubb. Ordf. fru Agda Hammarlund, Karlbergsvägen 38. Sammanträde 4:de onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Keros Kvinnoklubb. Ordf. frkn Signe Ramsten, St Eriksgatan 22.

Kassör frkn Gerda Jansson, Fridhemsg. 6.

Tvätt- och strykerskefackföreningen. Sammanträde 2:dra måndagen i månaden, P-salen, Folkets hus.

Landsorten.

Malmö damskrädderiarbetarefackförening. Ordf. hr Frans Månsson, Rörsgatan 10. Sammanträde 4:de tisdagen i månaden. Sal nr 5, Folkets hus.

Helsingborgs Linnésömmerskefackförening. Ordf. fru Hilda Svensson, Järnvägsgatan 37. Sammanträde 4:de lördagen varje månad. E-salen, Folkets hus.

Falu sömmerskefackförening. Ordf. frkn Mina Johansson, Hyttgatan 10. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, kl. 1/2 9 e. m., Arbetarföreningens lokal.

Sundsvalls sömmerskefackförening. Kassör fru Anna Larsson, Storgatan 6—8.

Eskilstuna Kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Thyra Adolfsson. Adr. Oskar Rydströms & Co, Eskilstuna. Sammanträden 2:dra måndagen varje månad, rum I, Folkets hus.

Eskilstuna möss-sömmerskefackförening. Ordf. frkn Hildur Linde, Nygatan 11. Sammanträden 4:de måndagen varje månad, rum 4, Folkets hus.

Göteborgs kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Inez Pettersson, Vegagatan 40.

Göteborgs möss-sömmerskefackförening. Ordf. frkn Gerda Andersson, Pilgatan 14.

Eslövs sömmerskefackförening. Ordf. Hilma Bengtsson, Norregatan 86. Sammanträde 2:dra onsdagen varje månad, Lilla salen, Folkets hus.

Landskrona sömmerskefackförening. Ordf. fru Anna Almkvist, Fabriksgränd 12.

Uppsala stick- och sömmerskefackförening. Ordf. frkn Elin Lindberg, Kungsängsgatan 33. Sammanträde 2:dra tisdagen varje månad, Folkets hus.

Västerås sömmerskefackförening. Ordf. hr Eklund, Folkets hus. Sammanträde 2:dra och 4:de måndagen varje månad. Folkets hus, Blåsbogatan 3.

Kalmar sömmerskefackförening. Ordf.: frkn Vera Nilson, Norra Landsvägen 24.

Höganäs sömmerskefackförening. Ordf. frkn Signe Erlandsson, Höganäs nedre.

Borlänge sömmerskefackförening. Ordf. frkn Signe Lundblad, Borlänge.

Landskrona tvätt- och strykerskefackförening. Kassör fru Ida Malmgren, Handverkareg. 2.

Söderteleja sömmerskefackförening. Ordf. Berta Nygren, Mälargatan 10, 3 tr.

Karlskrona sömmerskefackförening. Fröken Hlima Johansson, Finnogrändan 1.

Trollhättans sömmerskefackförening. Sekr. Anna Börd. Adr. Ormen 9, Trollhättan.

Göteborgs linnesömmerskefackförening. Ordf. frk. Anna Hellberg, Borgaregatan 14.

Västerås tvätt- och strykerskefackförening. Ordf. hr Eklund. Adr. Folkets hus.

Det hjälpte. I en större bönesal i L. steg ett fruntimmer ogenerat upp på en bänk för att bättre kunna se predikanten. De bakom sittande protesterade högljutt häremot, emedan hon berövade dem utsikten. Hon behöll emellertid platsen och låtsade som om hon ingenting hörde, tills en herre tämligen högt utbrast:

»Om det fruntimret visste, att hennes strumpor ha två stora hål, skulle hon ej vara angelägen att flyga upp så högt.»

Detta verkade. Fruntimret satte sig ögonblickligen.

»Men, käre vän», sade en from gumma till den talande herrn, »hur kan man här i kyrkan säga en sådan osanning om en medkristen?»

»Osanning?» upprepade den tilltalade. »Kan ni säga mig huru hon skulle få sina strumpor på sig, om ej var och en av dem hade ett stort hål!»

Sprid Morgonbris.

Nästa nummer utkommer 1:sta april.

Kvinnornas fackförbunds avdelningar böra snarast insända sina årsberättelser samt uppgift om styrelsevalen m. m., till ordf. *Signe Svensson*, Folkets Hus IV, Stockholm.

Kvinnornas fackförbund anordnar bazar i Folkets Hus den 15, 16, 17 februari. Vinsten skall användas för agitationen.

Goda råd till föräldrar.

Giv barnen goda exempel, låt dem aldrig se eller höra något annat än det, som är gott, och barnens liv skola forma sig där efter.

Lär barnen att vara lydiga, men sök uppnå detta med kärlek, icke med stränghet.

Bliv ej vred på ett barn utan grund och straffa det aldrig i vrede.

Var icke nyckfull; ty många föräldrar ha förstört sina barn genom en nyckfull uppfostran.

Lev ett så gagneligt och nyttigt liv, att barnen bevara aktningen för er, när ni som åldringar stå på gravens rand.

En god uppfostrare är barnens vän och vinner sin skyddslings kärlek.

Skräm aldrig barnen med hemska berättelser eller spökhistorier; sådant kan verka i hög grad skadligt på doras nervsystem.

Lova aldrig barnen något, som du ej har i sinnet att hålla. Det är synd mot tillitsfulla små barnahjärtan.

Låt så vitt möjligt barnen alltid vara i frisk verksamhet, antingen i lek eller arbete.

Lär dem ha aktning för andra människor och att respektera andras tro.

Morgonbris

utkommer under 1908 med 6 n:r, nämligen i början på febr., april, juni, aug. okt. och dec.

Tidningens försäljningspris 10 öre. Organisationer och kommissionärer redovisa efter 8 öre pr st. Redovisning samt rekvisitioner om möjligt för alla n:r samtidigt sändes till Anna Sterky, Folkets Hus IV, Stockholm.

Redovisning senast en månad efter mottagandet.

Vid behof av

Fanor, Standar och Folkets Hus-flaggor

tillskriv alltid fru *Helena Lagerström, Örebro*. Medlem av Örebro kvinnoklubb.

Helsingborgs kvinnoklubb. Ordf. frkn Gerda Pettersson. Kassör fru Christin Johansson. Sammanträde 1:sta och 3:dje måndagen varje månad, Folkets hus' F-sal.

Sjukvårdens ordf. fru Christin Johansson, Karl Krokgatan 50. Kassör fru Ida Olsson, Karlsro n:r 38.

Nytt i bokhandeln:

Dagens mest brännande fråga:

Målsmanskapet och Kvinnans ställning inom äktenskapet.

Av *Mathilda Staël von Holstein*.

Utgiven av

Centralstyrelsen i Landsföreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt.

Pris 50 öre.

»Var och en, som vill härska, vill helst utöva sin makt över dem, som äro honom närmast, med vilka han tillbringar sitt liv, med vilka han har mest att göra och hos vilka varje motstånd mot hans myndighet oftast måste komma i strid med hans enskilda tycken.» J. Stuart Mill.

»Samma kvinna av vilken man fordrar, att hon som moder och maka skall genom barnens fostran skapa utmärkta män och kvinnor åt nationen, hon hindras av sin förmyndare, mannen, att nedlägga sin röst i urnan vid val av lagstiftare.»

Skam över den man, den riksdag, den regering, som motsätter sig ett så rättfärdigt krav, som upphävande av mannens förmyndarskap öfver hustrun.»

En svensk man.

»Endast i äktenskapet förokommer oansvarig förvaltnings- och dispositionsrätt öfver annans egendom.»

Den svenska äktenskapslagstiftningen uppmuntrar direkt männen till ingående av äktenskap för ekonomisk vinnings skull. Har en kvinna förmögenhet är ett giftermål med henne det enklaste sättet att göra sig fri från ungarlångskulder och få ökad rörelsekapital utan ränto- eller återbetalningsskyldighet. Däri har författarinnan fullt rätt. En förträfflig skrift, som bör läsas av alla såväl vänner som motståndare till kvinnans politiska rösträtt.» K. B.

A.-B. Ekmans Förlagsexpedition.

(D. 31)

Ett bibliotek

för några kronor.

»Berömda böcker» omfattar det allra bästa inom litteraturen av världsberömda författare. Modern utstyrelse, godt papper och tryck. Otroligt billigt, blott 1 (en) kr. pr band.

- N:r 1. »Ned med vapnen» av B. v. Suttner
 » 3 och 4. Raskolnikow av F. Dostojewski
 » 5. Bebodda världar av Camille Flammarion.
 » 6. Kvinnan på 30 år, av H. de Balzar.
 » 7. En Folkefiende, av Henrik Ibsen.
 » 8. Sångernas bok, av Heinrich Heine.
 » 9. Huckleberry Finns äfventyr, av Mark Twain.
 » 10. Abrahams offer, av Gustaf Jansson.
 » 11. Urania, av Camille Flammarion.
 » 12 och 13. Pickwick-Klubbens efterlämnade papper, av Charles Dickens.
 » 14. Niels Lyhne, av J. P. Jakobsen.
 » 15. Sherlock Holmes' äfventyr, av Conald Doyle.

»Berömda böcker» kunna köpas var för sig. OBS! Blott 1 krona för vart band och inbundna i praktband 2 kr. De finnas till salu i varje bokhandel. Sändas äfven franko från förlaget. Återförsäljare antagas å alla platser. Katalog gratis.

Björck & Börjessons

Bokförlag

62 Drottninggatan 62
 Stockholm.